

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Libri de peccatorum meritis et remissione et de baptismo paruulorum ad Marcellinum, de spiritu et littera, epistula sad comitem Bonifatium, de cura pro mortuis gerenda, de immortalitate animae, de ...

Augustinus, Aurelius

[S.l.], [10. Jahrh.]

Augustinus: libellus adversus Fulgentium Donastita

[urn:nbn:de:bsz:31-67057](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-67057)

uerbi unigeniti pater & quo pacto p liberu comunitet omnibus & na
 turaliter datu una sola anima meruiff & nisi hoc singularis gratia
 prestauiff & qua fase predicare de qua nefase uelle iudicare haec si
 puribus nris quantum dñs audiuit rite tractauimus quando dñm ubique
 p sentem & non spatis distantibus quasi aliqua mole t distentione dif
 fusum sed ubiq totum cogitare te extendis. auerte mente ab omnibus
 imaginibus corporum quas humana cogitatio uoluere consueuit
 non enim sic sapientia non iusticia non sic denique caritas cogitatur
 de qua scriptu e dñs caritas e cum uero ei habitatione cogitas unitate
 cogita congregatione quae scoru maxime in caelis ubi ppter ea
 praecipue dicitur habitare quia ibi fit uoluntas ei pfecta eorum
 in quibus habitat oboedientia deinde in terra ubi aedificans habitat
 domu sua in fine saeculi dedicanda xpm aut dñm nrm unigenitu
 di filiu aequale patri eundemq hominis filiu quom aior e pater
 & ubique totu praesente ee non dubitet tamqua dñm & in eodem
 templo di ee tamqua inhabitante dñm & in loco aliquo caeli ppter
 ppter ueri corporis modu sed eam delectat loqui tecu nescio utram
 seruauerim sermonis sufficientis modu quasi dicitur nu silentium
 loquacitate compensem ueru quia religione & beniuolentia qua
 me praecipua ita inuisceratus es cordi meo ut tamqua cum ami
 co uere conloquar qui quid in opere saluti ualiter laboratum ee
 cognoscat do gratias age si qua aut uita mea pspicis ut carissimus
 ignosce eadem salu e sinceritate dilectionis mihi optans medicina
 qua concedis & uenia amen

EXPLICIT AD DARDANU

INCIPIT LIBELLUS SCI AUGUSTINI ADuersus Fulgentiu
DONATISTA

Libellu que mihi religio tua frater fulgenti direxit non asp
 natus accepi que utru ipse dictaueris an aliunde quaesieris non fa
 tis amiror e enim & hoc nrae religionis officium non psonas intende
 sed ueritate in omnibus quaerere inuenta cognoscere & agnitam
 custodire si enim paulus apostolus dicit omnia pbate qd bonu e tene
 te ab omni specie mala abstinece uos breuiter igitur dicu quod din
 gemosius litteris dilatasti . I. Dixisti unu ee baptisma quod sama
 ritanus idz hereticus habere non meruit . II. Unu horu conclusum

quod e ecclesia fonte habere signatu de quo nullus alien' attingit. III.
U nū oleum quod e chrisma scissimū quod mortuorum muscae corrumpunt
& peccatores omnino non dabant contra haec mihi in aduitorio dñi pa
randa responsio e nec aliudae. Sumenda nisi ex electione diuina
uerbi ergo principū iā sumam' im mo ipsū uerbum principū ih̄m dñm
duce ac principē celestis militiae teneamus belligeram & dei manu
saerata tuba & lamus muros ualidissimos ciuitatis nefariae hiericho
idē altitudine mundanae sapientiae testamentis dominicis circumde
mus ueritatis & libertatis uocibus concrepem' aduersarios in domo rab
idē ecclesiae quae nuntios ei suscipit ppter mundi excludū confugere
compellamus p̄tinacos anathema condemnem' ut accen' uictores ee
possim' haec ergo ex lege aduersus legē ex dī testamto aduersus dī
testamentū ex ueritatis fonte aduersus ueritatis fontē tam obice for
te prima fronte sumpsisti quasi possit ueritas a sem' & ipsa deuina
aut gloria luminis sua luce fuscari. Donatista dixit dñs & saluator nr
ih̄s xps unicus baptisimi doctor & custos ne sitientes animas peridos lu
cus mentis error adduceret & perennes' ausus sibi ee p̄clamans in eu
angelio suo ita testatus e dicens qui sitit ueniat & bibat qui credit
in me sic esaias dicit. catholicus respondit non habet sic dicit esaias sed
sic dicit scriptura sed ista uelut impedimenta despiciā n̄ longo ser
mone utilitatē legentis excludā. Donatista dixit qui credit in me
sicut dicit esaias flumina de uentre ei fluent aquae uiuae & no
passim & ubique uiui posse diceret' merita aquarū ipse discretuit
dū samariae apostasiae originē in p̄prio fonte dā naua quae bibe
rit inquit ex hac aqua fici & iterū qui biberit ex aqua quā ego do
dero non sitit & in aeternū sed fici & in eo fons aquae salientis in uita
aeterna. Catholicus respondit haec atq; ideo posuisti ut nos catho
licos quasi samaritanos & sine baptisimo demonstres. iā ergo do
natistas in samaritanos inepte speculari sa maritanorū dogma
regnorū libro docente tale fuit dñm timebant & simul figm̄ta
colebant diuinā legē seruabant & patrū errores minime di se
rebant circūcisionis signū habebant & israhelitarū collegium
non tenebant hoc & uos factis dñm m' & uitis & figm̄tū luteū dona
tū pariter colitis & hic enī ex terre figuratus e diuinā legē

seruat & parentu errore non relinquitur baptismi hab & sacra
 tu & catholicoru non uultus habere consortiu ecce uos eis poma
 similitas sicut ergo tunc samaritanoru circumcisio secundo dari
 non poterat ita nunc donatistaru baptismi iterari non debet & dno
 xpo dicente quis semel lotus e non habet necessitate iteru lauandi
 di circumcisio samaritanoru baptismi significat donatistaru di
 cente apostolo circumcisi estis circumsione non manufacta in expolia
 tione corporis carnis sed in circumsione xpi consoputa ei in bap
 tismo quod aut ait dñs qui biberit ex hac aqua sic & iteru non de bap
 tismate sed de terreno locutus e elemento na si baptismi hic uel
 let ostendere nullomodo a samaritana muliere pos
 denique puteus ille non samariae dicitur e sed iacob & utique ia
 cob non fuit hereticus sed do dilectus semp carus & ipse ex eo bibit
 & filii ei & pecora ei. Donatista dixit numqua ergo ecclesiae
 sps patitur iungi qd ore diuino meruit diffamari legis p conio
 pmonente duo duo unu contra unum & dñs in euangelio tunc
 p inquit duo erunt in agro unu assumetur & unus relinquetur
 duo molentes in molendino una assumetur & una relinquetur
 uides ergo duo ee genera baptismatu & duo praemia meritor
 du unu l & alius ingenu ardor exurit & bibulas istis ponnas haus
 tus ex quoque alteru quod semel potandarum meatibus situm uitae
 pennitate sanctiunt utiq; ineffossis gurgitibus pp & uas ariditates
 ostendit & dum ei pie meritum clausit mortis aditu pate fecit
 dicente hieremia duo mala faciunt populus iste me derelinquet
 & effodet sibi lacus & cisternas quia qua non possunt portare
 & iteru om qui derelinquunt te confundantur recedentes a te scri
 bantur in bro mortis quo derelinquunt te confundantur recedentes
 a te fonte uitae. Catholicus respondit tu unu contra unu ego mul
 ta baptismi assero contra unu & eni pagan baptizat & iudaeus
 baptizat & aduceus baptizat & multi extra regula dauid
 legis baptizare non cessant sed illud e unu quod uerum illud uerum
 quod xpi illud xpi quod patris & filii & sps sci hoc e uerum hoc
 salubre huic nullum e comparandu hoc qui non accipit ipse sibi
 & uitae meritum clausit & mortis aditu pate fecit; Donatista

111

1111

¶ dixit quod sicut asseris una fides in utroque consistit cur inter fide-
lem aqua & p fidei iusta separatione discreuit testante dno p sua quis
nuntiavit uob locum illu aeternu ambulans iniusticia praedicans iu-
recta odio habens facinus & iniusticia & manus absinens a muneribus &
grauans aurem ut non audiat iudiciu sanguinis & comprimens oculos suos
ne uideant iniquitate hic inhabitauit in alta spe fortis panis illi dabitur
& aqua ei fidelis acui fide p fida separans hieremia testante sic posuit
ut quid iurantes me p ualent plagamea solida facta e unde sanabo fac-
ta e mihi sicut aqua mendax non habens fidem. Catholicus respondit
heretici omnes licet in sua sibi disputatione discordent in baptismita-
men traditione sollemni uerbo concordant sicut circuncisio una sed fi-
de uaria in iudaeis & sa maritanis ueterib; consistebat necesse e ergo
sicut tunc ita & nunc fieri oportere conuersis ut quod disputatione sola
peccatur sola iteru disputatione soluat ut audire de dno possint ia
mundi estis ppter sermonem qd locutus su uob mande in me & lego in
uob omnia enim in figura contingebant illis scripta sunt aut ad correptione
ne nram in quos saeculoru deuenit. Donatista dicit ezechiel quoq;
sic die & uidebunt quia p ures sunt qui auertor aqua antiquae pisa-
nae & non aspexer ad eu qui fecit ea ab initio & eum qui illa condidit
non uider in audita clementia p fidoru nec diuinis uelle uocibus cre-
dere nec apostoli simplices doctrinae erroris sui facib; uelle seruire.
Catholicus respondit. Absit absit ut aqua antiquae pisanae sicut uos in
parte ducimus aut diuinis eloquiis non credamus quod legitur credimus
& quod credim praedicam. Audi quae sit origo nra & ubi oi aqua diffusa
in zacharia sic habes exibunt aquae uiuae de hierusale mediu ta-
ru ad mare nouissimu hoc e a hierusale usq; ad fines terrae aestate
& hieme erunt id e omnitempore erunt & erit dñs rex sup omne
terra hoc e omni terra xps dominabitur non donatus haec e possessio
haec hereditas xpi qua ea scis colitur & penni fonte rigatur de qua oi
dictu e dabitur tibi gentes hereditate tua & possessione tua terminos ter-
minos terrae. Qui in ipsa e heres ascriptus e qui in ipsa e non e
iam dñatus e & morti defunctus e scriptura dicente qui egressus
fuerit domus tuae fores ipse sibi reus erit. Donatista dicit hinc sibi dñs
unicum baptismitu ee pelamat hinc apostolus unum cunctis dixisse

v

vi

vii

viii

confirmat dō psalomone pbante ortus conclusus soror mea sponsa mea.
fons signatus puteus aquae uiuae paradysus cum fructu pomorū. Catho-
licus respondit recordare lege mea aduerte diligenter. & uide quod
ex hoc paradiso ex hoc orto concluso ex hoc fonte signato & iā foris saluas
unda decurrat quae uadit contra assirios contra uos uidelicet donatista
ex assiris enī sāmāritam illinascuntur qui uob sunt comparati ipse ē inquit
scriptura fluiuis qui uadit contra assirios contra inimicā dī populo gente
non pillis uadit sed contra quibusdā enī ē odor mortis in morte qui busdā
uero odor uitae in uita sic enī qui manducat & bibit sanguinē dñi indig-
ne iudiciū sibi manducat & bibit sic & qui accipit indigne baptisma iu-
diciū sibi accipit non salutē nā & iudas p̄ditor bonū corpus & simon magus
bonū baptisma xpi p̄cepit sed quia bono bene non usi sunt mali male uten-
do delicti sunt bonū & baptisma bonū ē xpi sanguis & corpus bona ē
& lex sed si quis a legitime utatur neq̄ quia & foris ē diuina non ē aut
quia ab alienis habet & aliena putabitur aut quia a malis iniuste tractat
a nob iuste dānabitur aqua paradisi aqua trinitatis ē hanc ubi ag-
noscim̄ paradisi non negamus hanc ubi non p̄spicim̄ paradisi omnino non
dicimus quae cumq̄ foris nata ē paradisi nullomodo dicenda ē ut puta
manicheus quia numquā fuit in paradiso nec sicut uos de ecclesia fo-
ras egressus ē aqua paradisi putandus ē quia foris exortus ē hic
opus habet ut uiuat in aeternū moriatur sed ut legitime uiuat in ipsa ui-
uat ne iudiciū manducet & bibat. Donatista dixit e contra apostolus
dixisse testatur unus d̄s una fides unū baptisma nulla in diuina doe-
trina uarietas p̄ omnia dñm sequitur seruus in nullo differo a magis-
tro discipulus quē sequeris quē imitaris quē hui flagitii arbitraris
auctore damni aliquē scōrum post trinitatē rebaptizare quod facis lege-
mibi non illas scripturas quarū auctoritate non teneor sed noui & ue-
teris testamenti quibus utriusq̄ subiciamur si unū ē baptisma cur
duplicas unū non enī aliud iteras quā quod inuenis uerū quō ergo quae
destruxeris ea d̄s redificatis praecuratore uos eē monstratis. Do-
natista dixit aut si unū putas cum res aliqua p̄mixtione conuinctum
sacramentū baptismi audis ph̄las quibus sit recte dispensū dicente
salomone fons uitae in manibus iusti. Catholicus respondit bene-
dixit d̄s d̄s qui errorē ur̄m ante p̄cedit uos qui iustificatis uos

iiii

x

XI

XII

corā hominibus dñs autē nouit corda nrā quia quod altū ē hominibus ab
ominabile ē apud dñm si uultus es & fons uitae in manu tua ē non homo
sed dñs es actū confugiatur tibi redatur in te spes omnis uitae ponat
ipsū baptisma in nomine tuo dñs & dō dñō daceat uis scire ubi hunc
fontē uitae requiras in psalmo habes apud te ē fons uitae & in lumine
tuo uidebim̄ lum̄ non legisti filius malus sup̄ oculos habet filius ma
lus ipse iustum dicit exutus autē suos non abluet nisi iux hominē rōū eē
cognoueris nisi te peccato rem ueraci corde clamaueris iustificari omni
no non poteris dicente pph̄ & iniquitates tuas ut iustificeris & iohannes
apostolus si dixerimus quia peccatum non habem̄ nos ipsos decipimus &
ueritas in nob̄ non ē. Donatista dixit & dauid dicit oleū autē peccatoris
non impiguit caput meū. Catholicus respondit da ergo mihi aliquē tuo
rū quē pbes non eē peccatorē ut oleū ur̄m non possit eē peccatoris cum
scriptū sit nullus ē hominū qui non peccet inter p̄tes male de sup̄ lege
ut sensum possis accipere sic ac corripit & me iustus in misericordia
& increpauit me oleū autē peccatoris non unguat caput meū hoc ē me
lior ē misericors increpatio quā leuis adulatio sicut & illud meliora
sunt uulnera amici quā uoluntaria oscula inimici oleū peccatoris blan
dimentū ē adulatoris de quo alibi dicit molliti sunt sermones ei sup̄ d
ipsi sunt uacula oleum iusti sp̄s ē dī dicente p̄tro ih̄u anazareth que
unxit dñs sp̄s sc̄o desine itaque sp̄m sc̄m oleū dicere peccatoris ne dñm
in ep̄as asserere peccatorē. Donatista dixit ap̄ta confessio p̄fidoꝝ
isto loco monstratur quae inimica presumptione a facinoroso sacerdote
contracta polluitur cuius sacrificium uelut oleū uoce diuina respuitur
facinorosus inquit qui sacrificat mihi uoluit qui canē occidat & qui of
fert similitudinē quasi sanguinē porcinū & qui offert thus in me
moria quasi blasphem̄. Catholicus respondit certū ē quod sacer
dotis & plebis exercetur dñs ac despiciat holocausta si bonā non affue
rit conscientia aut si de sacerdotibus solū dictū cupis intellegi quomo
do apud uos facinorosoz non polluitur confectio sacerdotū dicit quam
diu mali latent inquinare non possunt p̄pter q̄d scriptū ē quae ocul
ta mihi quae manifesta sunt uob̄ si ergo quam diu mali latent in
quinare non possunt cur longe positis nationes quib̄ nom̄ donati
& ceceiani habentur incognitum rebaptizare non times quis ur̄m

xiii
ciii

xv

xvi

Aliquorum mala in eorum pultu aliquando nocua & siptuliffa & n
 pbaffa in nullo prief ob eee iuxta illud quae oculta sunt mihi quae
 manifesta fuobis. Donatista dixit adhuc ei aqua famba cu ppheta
 spu manifestat in posuita inquit in mari aequos tuos turbantes aquas
 multas me contempfit galaat ciuitas qui operatur fulta turbis aquas
 & fortitudo tua sicut hominis piratae. Catholicus respondit agnosce
 me tua te la sicut scriptu e gladius eoru inter & in corda ipsorum &
 & arcus eoru confringatur fortitudo tua donatista sic hominis pira
 tae qui uirib; rebaptizaf uiribus in aqua pignas uirib; in aqua ne
 cas ista gerens pirata captus occideris nisi conuersus paenitueris
 & regi xpo catholica militaris. Donatista dixit si ergo unico fonte
 ecclesia gloriatur utiq; traditoru spelunca e quae in aquaru multitu
 dine extollitur & baptisui sui ebrietate confusa cum regibus for
 meatur dicente iohanne ueni ostenda tibi dinatione mer & ri
 as magnae sedentis sup aquas multas & in ebriat f omnes in habitan
 tes terra auino fornicationis ei rogo quae f aquae multae nisi
 plura baptismita quae mulier fornicaria nisi traditoru spelunca
 quae regum uoluptatibus feruit obnoxia aquibus psecutionib; poculas
 bibens ebria coetate populis miscet & in amonia quos rigauerit ducte
 cui accessu sapientissimus salomon inter dixit ab aqua inquit aliena
 absente & de fonte aliae non ebiberis ut longo uiuas tempus
 & adiciantur tibi anni uitae tuae fons aquae tuae priuatus fit
 tibi ne quisqua extraneus comunice & tibi solus ergo priuatu non ha
 b & fonte qui in mer & rias aquaru possidet multitudine iohannes
 quoque apostolus aquaru multitudine in pbat dicens & dixit mihi
 angelus aquas quas uidisti sup aquas sed & fornicaria illa populatur bac
 & nationes sunt. Catholicus respondit & uideo ubicumque aqua
 nominata e male bene baptismita credidisti si in bono tibi summa
 lo mihi illa tribuere uoluita ut de uobis implet & ur quod paulus
 apostolus dixit nescientes neq; quae locunt neque de quib; affirmant
 quae amodu eni iam nes & in ambros resister morsu ita hi resifunt
 ueritati angelus dicit aquas quas uidisti populi turbat & nationes
 sunt & tu angelo exponenti resifis & dicit rogo quae sunt aquae
 multae nisi plura baptismita quae mulier fornicaria nisi tra

XVII

XVIII

XIX

ditoru spolunca si & traditoru uocabula cupis addiscere habes uros
siluanu curtensem felici curatori sacramta tradente habes marianu
abaquis tibilitanis romano curatori tres codices offerente habes
uictore ruficea Tiensem quattuor euangelia ueluti delicta con
burente qui ceccilianu absente dinate ausis innocente haec e spo
lunca latronu haec p gemes traditoru haec mulier fornicaria
quae relicto xpo donato pstatuit luppanaria cui domu iuxta salo
mone secessus e mortis cui uias sunt inferoru quae se munda uocat
cum sit sordibus plena quae se innocente clamat cum sit scelerib; inre
rita quae pudenda comittit & facta sua in altera dicit nec prior au
diat quae comisit de factis eni uris catholicos infamatos ut populos ad no
separatos p inde qd quatuor ut ab aqua nra se abstineant hortans
& dicit ab aqua aliena abstinete & de fonte alieno ne bibitis fons
aqua tuae priuatus sit tibi ne quisqua extraneus comunice & tibi quis
non uideat pph & a coniugibus pudicitia comen classe & te auerant
peul errasse aut si fontis tuo comunice nullus debeat extraneus cur
extraneos quaeris cur catholicos rebaptizas. Donatista dicit clar &
ergo apud traditores e multitudinē aquaru ubi diuersa scismatu
semina ubi hereticoru multimodas pestes ubi manicheoru detestanda
sordium feculenta t in abruptu cono figuratis lacu in aeterna mor
te abreptos carib dis uidit & exterminū oleum flāmis aediac; anima
uit. Catholicus respondit opbare o errare o delirare clar & ergo
apud traditores e multitudinē aquaru ubi diuersa scismatu semina
ubi hereticoru multimodas pestes ubi manicheoru detestanda sordiu
feculenta quomodo pbas nob cum ee ismaticae multimodas pestes
sinobcum ee non heretici sed ortholici ee. Donatista dicit audi
dicente salomone muscae mortuariae exterminant confectiōem
suauitatis olei e ergo genuina suauitas quae sitactu in pbo fuerit
uiolata sit ingrata confectiōe polluta & recte sps ses in mun dis
alibus traditores aequa uis quod in aliena mensa in pbi corrumpit
& olei suauitate in mundis tactib; fedant. Catholicus responde
quit tactu in pbo uiolat qui quod in uenit seruat aut qui confectu
impudenter exterminat quando oleu urm tetigimus quando
spm sem in uirando fugauimus docete aliquē nrm induimite

x
ci

xx

xxi

xxii

xxiii

res ob
muse
br. f
deur
filior
termin
Donatista
erant co
quae cap
que in
sinon de
respon
da p
peccat
id. bl
minu qu
imms h
quae
soli sine
domin
nificat
supra
ne uirib
lum asce
ment in
u. desce
fuerit n
Nullo q
im p
ne poll
at n g
da p nob
res dicit

ris oleū in pbe cecidisse aut trinitatis baptisma sic uos in uente uiolasse
 muscae mortuaras donatistae circumuolant protius corporis mem
 bra sic ubi repperiant uulnerata sana pungunt aegra lambent
 & eorum ulcerib; peccatorū uermes fundunt quae conscientia mor
 deant quae animā finiant quae putredine nutriant quae nec ip
 sis mortuis cadauerib; parcant muscae mortuaras cum oleum ex
 terminant oleo perimuntur neq; enī uiuas quis p̄m sc̄m ex fluit
 Donatista dixit hoc ppriae dauid scissim̄ nrae fidei regulā subminis
 trans edo eadē cundem peccatoris oleum nec salutē afferre nec cuius
 quā caput debere contingere oleū inquit peccatoris non unguat ca
 put meū ergo diligenti examine peccatoris requirenda p̄sona ē
 si non desacer dote sacrilego ut p̄phani asser dñs dixit. Catholicus
 respondit cum sis peccati conscius audeas dicere peccatoris requiren
 da p̄sona ē audi quae sit peccatoris ista p̄sona apostolus dixit om̄
 peccauer̄ & legent gloria dī & salomon nullus ē hominū qui non pec
 cēt & iob in angelis suis repperit prauitate quantomagis in filiis ho
 minū qui terrenū habent domicilium. haec ē p̄sona peccatoris id ē
 omnis homo peccator si sacerdos es homo es & si homo es peccator es
 quē te ipsū facis dixisti te solū eē sc̄m solū iustū solū sine peccato
 solū sine macula dixisti tuū eē baptisma tuū oleū sc̄m tuā mensā
 dominicā tua illa om̄a quae fidelibus dinitus tribuunt quid restat
 nisi ut caeterate & impio dñm te eē p̄nunties sed audi quid caput
 supbiae audire meruit quomodo cecidisti de caelo lucifer qui ma
 ne oriebaris qui uulnerabas gentes qui dicebas in corde tuo super
 lum ascēdā sup astra dī exaltabo sedē meā sedēbo in monte testa
 menti in laterib; aquilonis & ero similis altissimo uerūtā in infer
 nū descendes & in p̄fundū lacu nisi ergo paenitueris nisi conuersus
 fueris in fide posita supbia peccatorū ueniā postulaueris audies qd
 & ille quia cum sis homo facis te ipsū dñm. Donatista dixit similiter
 dñs p̄ aggeū p̄phētā immundos tactus inquinamenta conferre
 nec pollutū quēquā posse sanare similita p̄sumptione con dū
 attingere quod sc̄m uideat contineri salubri expositione monstrauit
 dū p̄ nob̄ p̄phētā cautā exhibuit interroga inquit dñs sacer do
 tes dicens si alligauerit homo carnē sc̄m in sumo uestimento & tetigerit

xxv

xxvi

xxviii

summas uestimenti aliqua creatura panis aut uini aut olei si seificat & respon-
 der sacerdotes & dixer non & dicit dñs sic tingerit inquinatus in a-
 nima horu aliquid si inquinabitur & dixer sacerdotes inquinabitur
 & dicit dñs sic & populus hic & sic gens ita omnis qui illuc accesserit
 inquinabit. Catholicus hoc aduersu te usus est testimonio quidonu
 di intuo ponis arbitrio sieni tactus sei immundi inquinamta n tollit
 uanu e quod gertat quod conficitur quod lauatis sic tingerit inquit
 quod sem e creatura panis aut uini t olei seificabitur & responder
 sacerdotes & dixerunt non ubi e qd uos extollitis qd scitate uram
 mundiciam conferre iactatis aut si illud mou & qd ut sic populus hic
 & sic gens ita omnis qui illuc accesserit inquinabitur docete aggeu
 qui ista docebat de medio eius de plebis exisse nemter eos eēt & ipse
 pollutus tactus ille opera significat si se inquit tingerit immun-
 du non seificabitur: si immundus tingerit sem inquinabit iel e faci-
 lius se qui iunctus fuerit genti huic pessimae pessimatur qua gens
 ista in melius comutetur quia peluuis ad imitatione malorum cur-
 ritur qua ad uirtutes bonoru animus excitatur sicut melli plurimo
 parum absentia iniectu uelocē amaritudine trahit mellis uero dia-
 siduplum mitiatur non poterit ei obtinere dulcedo ex eundū nob
 eē medio maloru mente non carne operib; non cor potib; nolite inquit
 apostolus comuncare operibus infructuosis tenebraru operibus
 ut non altarib; scriptum e omi in esau qui dicunt recede a me non
 ad pinques mihi quia immundus es ista fumus erunt in ira mea
 ignis ardens tota die sic hominu dicta non terrent saltim di-
 minantis ira conuertit. Donatista dicit numqua latro in lucem
 ptulit praeda semp operari nocis gratia bonis omnib; lucem se-
 pius horruer solus traditor nec di minis frangitur & in aliena
 ueste in pbus gloriae contra que p siffonia dñs pelamat nec au-
 ditus erit in die inquit sacrifici dñi & iudicabo in principib; &
 in omnes uestros ueste aliena. Catholicus dicit tua non timco cri-
 mina quia mea munita e conscientia que dies tradidisse nom
 locum quae traditores ostende numqua id ualebis ostendere sicut
 nec antea ualuisi sed & si aliquē ptuleris mihi ob eē non pote-
 rit dicente dño anima patris mea e anima filii mea e. Anima

quat peccauerit solamori & cur egotam non in aliena ueste congaudeo
 quoniam in catholica fide semp exulto illa e qua habeo qua me in die redemp
 tionis misericors & benignus pater in decore uestiuit afferte inquit
 stola illa prima & induite illu quia hic filius meus mortuus erat
 & reuocet perierat & inuentus e. illa nimiru de qua paulus apostolus
 dix quot quot in xpo baptizati estis xpm induistis hanc habeo in hac
 gaudeo in hac semp gloriosior apparebo haec e qua uos aut ut latro
 nes abstulistis aut miseri sordidastis. Donatista dixit in quantum em
 in puitas de uis erroris alienis bonis cupit aseruere & falsa catholica
 mendati nebulas conatur obtegere p colles tortuosos incedit cu p
 hieremia dñs contradictor obuiauit nolite inquit fidere uob in uer
 bis falsis qui apoma non proderunt uob dicentes templu dñi templu
 di e & dñs in deuteronomio attende tibi ne offeras holocaustomata
 in omni loco que cum que uideris sed in loco que elegerit dñs ds tuus
 in tribu tua in hac offeres holocaustomata & bificies omnia que
 cumq p pio tibi hodie. Catholicus respondit optime & salutis tue
 multu conueniens testimoniu posuisti attende tibi ne offeras holocausto
 mata in omni loco que cumq uideris sed in loco que elegerit dñs ds
 tuus in tribu tua in hac offeras holocaustomata & bificies omnia que
 cumq p pio & tibi audi ergo qui sit locus electus & que tribus dñi
 p predicta in psalmo centesimo tricesimo primo habes quo elegit dñs
 sion elegit ea in habitatione sibi hec requies mea in seculu saeculi
 hic habitabo quo elegi ea. Item in psalmo centensimo uicesimo primo
 stantes erant pedes nri in atris tuis hierusalẽ hierusalem que
 edificatur ut ciuitas illuc eni ascendet tribus trib; dñi testimoniu
 israhel hic e locus electus. hic mons sanctus haec ciuitas sup mon
 te posita ita ut abscondi non possit haec radix catholica haec
 uita fructifera longe lateque diffusa que in ecclesiastico cla
 mat & dicit in sion fundata sum & in hierusalẽ potestas mea sic
 eni oportuit pati xpm & resurgere a mortuis tertia die & pae
 dicari in nomine ei paenitentia & remissione peccatoru p omnes
 gentes in epientibus ab hierusalẽ recto me argueres si in hac he
 reditate maneres ac cum in hac di patris hereditate non maneas
 in hac xpi regis tribu non milites cur desertor corporis militem

xxx i

xxx ii

cur reus increpas innocente & ego tibi dico attende ubi ne offeras in
omni loco hoc est in omni heresi & dicitur & hic est deus & ibi est deus sed in lo
co que elegerit dominus deus tuus in tributum hoc est in tributum ei ibi offeres
holocausta tua & ibi facies omnia quae cumque precepta sunt
tibi hoc fac & uiues. Donatista dicit baptismataque dici non potest
quod aquarum turba dispersit quod ab ecclesiae fonte militia separauit
quod sterolis unda siccauit quod nec angelum uidit nec prophetam quis me
deri possit inuenit sicut in libro regnorum quarto laetales aquas heli
seus sanctissimus discussa morte sanauit & maritante sermone in fetus
uberes meare permisit & dixerunt uiri ciuitatis ad heliseum ecce comora
tio ciuitatis bona sicut & tu dicit uides sed aquae multae & steriles
hic & dicit heliseus accipite mihi unum uas fictile & mittite meum
sale & acciperet illud & uenit ad exentus aquarum & proiecit sale & dicit
haec dicit dominus sanauit aquas istas & non erit mors in eis neque sterilitas
& sanatae sunt aquae usque in hanc diem. Catholicus respondit gratias
deo patri qui quod futurum ostendit in nobis fidelis impleuit gratias in qua
deus patri qui in nobis non angelos solum non prophetas sicut prius in hiericho
nostram id est in hunc mundum sed proprium filium destinauit dominum uide
licet angelorum & principum prophetarum qui aquarum sterilitatem hoc est
gentium infecunditatem discussa morte sanauit & accepit uas fictile
hoc est corpus fragilitatis humanae salmisit id est sapientia diuina
repleuit in aqua proiecit hoc est in iordane descendit aquas suo dis
censu sanauit id est gentes suo aduentu redemit & maritante ser
mone ecclesiam ex gentibus congregauit & in fetus uberes longe li
teque diffudit hoc in nobis implendum quoniam non uidet caecus quoniam er
dit insanus & attende uberes fetus die ubi haec non sit ecclesia die
ubi tua praeter in angulo affricae inueniatur male collecta tamquam
samentum inutile ex hac ubi praecisa est ibi remansit ultra extendi non
potuit quia de radice praecisa factam exaruit. Donatista dicit
accepit una ciuitas saluatoris aquae substantiam accepit & olei dona
una cum liberis uicua nec beneficium diuinum passim prophetam com
misit nisi ei quam unum uas olei habere cognouit regnorum ueritate
probante & mulier una ex mulieribus prophetarum clamabat post he
liseum dicens seruus tuus uir meus mortuus est & tu scis quomodo ser

xxxiii

xxxiiii

xxxv

uis tuus erat timens dñm & ecce quibus debeo ueneri accipere tuos fi
 lios meos in seruos & dixit heliseus quid facia indica mihi quid e abundo
 mo tua atilla dixit non e mihi ancillae tuae aliquid in domo nisi uas
 unu olei & dixit heliseus uade pale tibi uasa de foris ab omnibus como
 rantibus te cum uasa copiosa & intro ibis & claudes hostiu ad te
 & ad filios tuos & implebis uasa oleo & reddes debitum heliseus eni
 pueri baptismi linamta peure na quia tuu n conpbo ideo tuos fi
 deles exsusflo omnes eni hoc faciunt quod & tu omnes fideles exsu
 flant dum uncu baptismi sibi uindicant sacramentu tale cu inuene
 ris non capies non tenebis non isto uineclo colligabis sed agnito signo
 piratico ut tecum arte pagat securu abire pmittis. fulgentius dixi
 absit ut abire pmittat quo dñs dixit copelle om introire ut impleat
 dom mea qui omnes dixi nullu exceptauit. Augustinu respondit
 quid ergo facies. fulgentius dixi docebo illum ecclesia mea e cer
 tissima. Augustinu respondit in quo num quid xpm qui a patre
 om gentes accepit ad africanu particula tantu remansisse mon
 strabis. fulgentius dixi dicu quod in paucis confid. Augustinu re
 spondit quid si & ei paucos habebit om eni in comparatione catho
 licie paucos habent. fulgentius dixit ostenda quo haec e uera
 quae psecutione patitur non quae fac. Augustinu respondit quid
 si & ei psecutione omnino non fec. fulgentius dixit insinuabo secun
 dum apostolu quod ecclesia mea rugas & maculas sola n habeat
 Augustinu respondit continuo pbabit habere scriptu e eni nemo
 mundus a forde nec si unius diei fuerit uita ei sup terra sed quid
 plumbus quolibet ingenio capies & teneb quomodo suscipis qui fi
 deles tuos forte retine quis pm sem in corde credentis extunxit.
 fulgentius dixi disfringo illum exsusflo & in remissione peccator
 uera aqua baptizo. Augustinu respondit quomodo ei peccata dimitt
 is cum scriptu sit blasphemia sps sci in saeculu dimitti non posse
 sed omittam alteru uideam die & maximianista emulo tuo quod
 & mihi dixisti quomodo ab. habere non potest si mihi soli conces
 sum e aut si uiri tuo asseris traditum quare compbas alienu respon
 debit & iste maximianista quomodo alter habere n potest
 cum & mihi sicut tibi tui pbaueris e concessum xpianos enim

meos & clericos extra ecclesiam tuam baptizatos & ordinatos absque
la demutatione baptismi & honoris in integro recepisti quod ubi
marcellini gestus obiectum refellere nullatenus ualueris. Item augus-
tinus respondit si iustus es cur sententia tua diuersa est cur maxi-
mianistas suscipis & meos fideles exsuflas. fulgentius dicit quia
ille meus erat. Augustinus respondit & tu miser es cur in es ma-
tice tuo pius in catholicis impius & in placabilis perseueras. fulgen-
tius dixit plus peccasti & ideo in te alter uindictatur. Augustinus
respondit quid ergo baptismum uindicta ponis & quod ad salutem
permittitur atque pro peccatis tribuitur si in baptismo non delicta donas
& peccata castigas si in aqua non liberas sed flagellas pirata ce-
te apte demonstras sed tamen quid plus peccasti quid feci. fulgen-
tius dixit coedictis tradidisti & idolis immolasti. Augustinus respondit
doce non feci facta tua mihi subponis. fulgentius dixit pater tuus
fecit. Augustinus respondit ego patrem nescio nisi deum scriptum est enim
nolite uobis uocare patrem super terram unum est enim pater uerus caelestis
fulgentius dixit patrem tuum dico caecilianum ipse tradidit ipse delin-
cauit ipse omnia mala commisit. Augustinus respondit lego quis
illum accusauit quis conuictus quis coram positus condemnauit esto fecit
quod non fecit num quid filius pro patre daturus cum scriptum sit ani-
ma patris mea est & anima filii mea est anima quae peccauerit
sola morietur. fulgentius dixit tu filius eius non quidem tradidisti
sed nobis persecutionem fecisti. Augustinus respondit equidem non feci quod
do tam quod mihi facere poteris quaero causam quare quid si me reba-
mini non enim malos persequi peccatum est nam & scilicet & semel sanctorum dominum ma-
los legimus persecutos daemones namque persecutionem domini non ferentes
clamabant. Quid nobis & tibi in hunc filium uenisti perclere nos & paulus
climam magum uetus est cecitate & blasphemum hominem tradidit sa-
nae & petrus ananiam & saphiram eius uxorem mendaces occidit & si-
monem magum tam diu persecutus est donec morte primis & sed & dicit
in persona christi clamat & dicit persequar inimicos meos & comprehenda
illos & non conuertar donec deficiant affiga illos nec poterunt
fugare non igitur omnis qui persecutionem passus est iustus continuo
putandus est sed qui propter iustitiam passus est ille perfectus beatus est di-

cento p̄ d̄ro q̄ em̄ gloria ē si peccantes coluimus sufferis
sed sibene facis pacimini & patienter sustinēdis haec ē gra
tia apud d̄m lgentius dixit sc̄i quos memoras edicta iudicium
saeculariū nocuerit quoduri fecer. Augustin̄ respondit licet
ut non licet & delicto murmurare non deest si non licet tuū
crim̄ emendat licet maximianistas om̄i scismaticos tuos sic gesta
declarat & uirtutib; iudicū saeculariū & inimiculis ordinum
uirorū & exstione militū diuersorū infirmitatū defensorib; eccle
siā p̄secutus & eos a suis basilicis pepulisset qui me increpas cur
non te ipsū p̄m̄ emendas. fulgentius dixit ideo scismaticis nr̄is
basilicas tulim̄ ut uerae ecclesiae redderem. Augustin̄ respon
dit hoc & nr̄i s̄r̄ uob̄ suis scismaticis tuler̄ & matri catholicae
tradider̄ q̄d̄ uer̄ p̄ pace donati hoc nr̄i fecer̄ p̄ pace corporis xpi
fulgentius dixit os scismatici qui & uirificatus & deo dices tradidit
tis. Augustin̄ respondit efficamur infirmis infirmi ut infir
mos lucrifaciamus q̄d̄ fieri non potest pars donati totū xpi de
uicit angulari ffrieanus orbē terrarū exclusit gens una uniuers
sas gentes ad de sarmentū de uice p̄cidit & remusculos arborū
amputabit si priorū tuorū circa nos consuetas seruare non
rebaptizares p̄ paenitentia errantū ut aestimas animas libe
reres relegere & d̄ patrū tuorū & unde quid traditorib; tui fi
catis & scismaticis cum aduersus caecilianū carthagine conspirati
uenissent sic oportere decreuer̄ marciianus ur̄ inter ceteros
talem sententia p̄tulit dicens quā utique septuaginta qui aderant
cum non in p̄ba p̄bans in euangelio inquit suo d̄ns. ait ego sum uir
uera & pater uis agricola omnē palmite in me non afferente
fructū excidit & p̄cidit & omne manente in me & fructum fe
rente purḡ illud sicut ergo palmite infructuosi amputati
p̄ciuntur & uirificati traditores abhorrentes d̄o manere in eccle
sia d̄i non possunt nisi cognito ululatu suo p̄ paenitentia reconcili
entur unde caeciliano in scismate a traditorib; ordinato non cōmu
nicare oportet haec ē patrū tuorū fixa sententia ecce quod absit
nr̄a didimus nos scisma cōmissim̄ cur transgredi
mini mandatū seniorū ut uis traditiones statuas sicut palmi

Aug. 9. mar.

res inquit infructuosi impuniti piciunt ita iustificati aditores &
qui in scismata a traditoribus ordinant manere in ecclesia non possunt
nisi cognito ululatu suo pro penitentia reconcilietur pro peni-
tentia non penitenti si dignari se tunc te principes aut aut il-
lorum confirmata decreta & tua deponere signata aut ut ualere
fecerit illos ferrare pronuntia si apud uos ueritas regit cur tradi-
tio uera discordat saluator in euangelio suo sic ait omne regnum in se
ipsum diuisum desolabitur & ideo quod regnum uestrum reuoluitur &
diuisione necesse est interitus subsequatur Amen

EXPLICIT LIBELLUS SCI AUGUSTINI DIUERSUS
EULGENTIUM DONATISTAM

